

การใช้แอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการติดตามคนหายบนอุปกรณ์เคลื่อนที่: กรณีศึกษาแอปพลิเคชัน “อยู่ไหน”

ADOPTING MOBILE APPLICATION FOR MISSING PERSON FINDER: A CASE STUDY OF “U-NAI” APPLICATION

รัชดาภรณ์ มรม่วง

Rachadaporn Mornmoung

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพฯ 10210

Central Institute of Forensic Science Ministry of Justice, Bangkok 10210 Thailand

Corresponding E-mail : rachada.mpic@gmail.com

Received Date June 24, 2022
Revised Date October 5, 2022
Accepted Date October 18, 2022

บทคัดย่อ

เมื่อมีบุคคลในครอบครัวหายไป โดยเฉพาะกรณีเด็กหาย หากปล่อยให้เวลาผ่านไปนาน โอกาสที่พวกเขาจะกลับบ้านอย่างปลอดภัยจะน้อยลง ในต่างประเทศพบว่า 72 ชั่วโมงแรกของการสูญหายมีความสำคัญ ซึ่งการติดตามคนหายได้รวดเร็วเป็นการเพิ่มโอกาสในการมีชีวิตรอดและกลับคืนสู่ครอบครัวมากขึ้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการติดตามคนหายในต่างประเทศ และพัฒนาแอปพลิเคชันชื่อ “อยู่ไหน (U-NAI)” เพื่อช่วยในการติดตามคนหายในประเทศไทยบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นนำแนวคิดมาพัฒนาแอปพลิเคชันดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน” ทำให้ครอบครัวคนหายสามารถค้นหาข้อมูลคนหายได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแจ้งคนหายได้ด้วยตนเอง รวมทั้งแบ่งปันภาพและข้อมูลของคนหายผ่านแอปพลิเคชันไปยังสื่อสังคมอื่น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม การติดตามคนหายจะสำเร็จได้ ต้องมีข้อมูลในระบบฐานข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และควรมีการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการใช้งานแอปพลิเคชันให้ได้ประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน อุปกรณ์เคลื่อนที่ การติดตามคนหาย

Abstract

When a family member went missing, especially a child, the chances of them returning home safely were much lower if it has been a long time. The first 72 hours of being lost were critical in many countries. Tracking down a missing person as soon as possible increased chances of survival and reuniting with families. This article aims to study the use of mobile application to track missing persons in foreign countries, and to develop the "U-NAI" application on mobile devices to track missing person in Thailand. Documents and researches from abroad and in Thailand were studied as guidelines for developing the application. The study result found that families of missing person could find information about him or her through the application in a timely manner, and could report the missing case by themselves. Photos and information of the missing person could also be shared on other social media platforms. However, to successfully track the missing person, a complete database system must be available, and for ultimate benefits, the civil society should be encouraged to use the application.

Keywords: Application, Mobile device, Missing person tracking

1. บทนำ

หนึ่งในนโยบายสำคัญของรัฐบาลคือ การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐให้กับประชาชน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารภาครัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ และเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรม ความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลมาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบเท่ามาตรฐานสากล สอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งการให้บริการภาครัฐที่ต้องการให้ประชาชนได้รับการบริการ หรือรับข้อมูลข่าวสารที่สะดวกรวดเร็วอย่างทั่วถึง ดังนั้น การพัฒนาแอปพลิเคชันจึงเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่ภาครัฐพัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

หนึ่งในปัญหาที่อยู่กับสังคมไทยมาถึงปัจจุบันคือปัญหาคนหาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และบางครั้งส่งผลกระทบต่อประเทศ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลบุคคลสูญหายที่ยังไม่เป็นระบบครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งผลให้การตามหาคนหายไม่สามารถจัดการได้อย่างทันท่วงที เช่น เมื่อมีคนหายเกิดขึ้นในครอบครัว ขั้นตอนในการดำเนินการคือต้องเริ่มต้นจากเดินทางเพื่อไปแจ้งความ ณ ท้องที่เกิดเหตุ หรือเดินทางไปตามหน่วยงานต่าง ๆ หลายแห่งเพื่อตามหาคนหาย เนื่องจากประเทศไทยมีการรับแจ้งคนหายหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม ทำให้ข้อมูลกระจัดกระจาย ไม่มีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลศพนิรนาม และสิ่งที่ญาติจะต้องประสบคือการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐที่ทำได้ยาก ไม่สะดวก หรือกระทั่งไม่ทราบช่องทางในการติดต่อราชการ ประกอบกับแพทย์นิติเวชเฉพาะตามโรงพยาบาลประจำจังหวัดใหญ่ ๆ มีจำนวนจำกัด นอกจากนั้น ปัญหาคนหายยังถูกมองว่าเป็นปัญหาเฉพาะกลุ่มคนหรือปัญหาระดับครอบครัว จึงไม่ได้รับความสำคัญ ทำให้หลาย ๆ ครอบครัวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการออกติดตามหรือค้นหาพยานหลักฐานเอง เหตุผลสำคัญอีกประการที่ทำให้การรวบรวมข้อมูลคนหายเป็นไปได้ยากคือ ครอบครัวคนไทยเป็นครอบครัวขนาดเล็ก แยกกันอยู่ นาน ๆ จะกลับภูมิลำเนา ทำให้เมื่อหายตัวไป ครอบครัวไม่ทราบในทันที หรือการหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย เมื่อเสียชีวิต จึงเป็นไปได้ยากที่จะค้นหาข้อมูลของครอบครัวหรือญาติพี่น้อง นอกจากนั้น ภาครัฐยังมีข้อจำกัดเรื่องขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ ทำให้การติดตามค้นหาคนหายไม่สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว และแม้ภาครัฐมีข้อมูลของตนเอง แต่ยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ

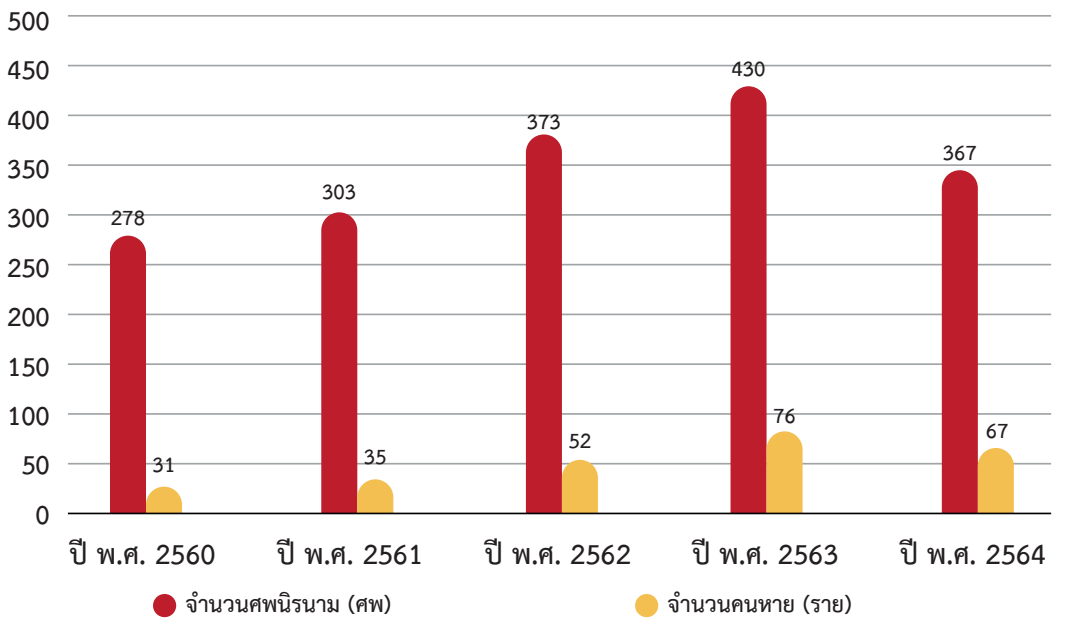

ภาพที่ 1 สถิติคนหายและศพนิรนามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2564

ที่มา: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2565)

ภาพที่ 1 สถิติย้อนหลัง 5 ปี ข้อมูลคนหายและศพนิรนามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นข้อมูลเฉพาะของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่รับผิดชอบในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และนครนายก พบว่า ข้อมูลคนหายและศพนิรนามมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น สำหรับสถิติการแจ้งคนหายมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการพบศพนิรนาม เนื่องจากการแยกตัวออกจากครอบครัว การทำงานต่างถิ่นทำให้ขาดการติดต่อกับครอบครัว เมื่อสูญหายจึงทำให้ครอบครัวไม่ทราบ นอกจากนี้ยังพบว่า ศพนิรนามส่วนหนึ่งเป็นแรงงานข้ามชาติแถบเพื่อนบ้านที่เสียชีวิตโดยไม่ทราบว่าเป็นใครอีกจำนวนหนึ่งด้วย ซึ่งนับวันคนหายและศพนิรนามที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวันจะไม่เป็นปัญหาเฉพาะของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง แต่จะกลายเป็นปัญหาสังคมที่รอคอยการแก้ไข

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม เพื่อให้เกิดการบูรณาการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาคนหายและศพนิรนาม (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ) ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2564 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าว ให้ทันสมัยและสอดรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและศพนิรนามเพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลคนหายและศพนิรนามให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในระบบฐานข้อมูลร่วมกัน และประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการภาครัฐได้อย่างสะดวกรวดเร็ว แต่จากระบบฐานข้อมูลที่ถูกพัฒนาขึ้นมายังไม่สะดวกรวดเร็วเพียงพอต่อการค้นหาผู้สูญหายในการเพิ่มโอกาสการรอดชีวิตหรือการสูญหายถาวร จึงทำให้ผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่งกลายเป็นศพไม่มีชื่อ

หนึ่งในแนวทางแก้ไขปัญหาการติดตามคนหายในต่างประเทศพบว่า มีการพัฒนาเทคโนโลยีในรูปแบบแอปพลิเคชันเพื่อเข้ามาช่วยในการติดตามคนหาย ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามคนหาย จึงเป็นที่มาที่ทำให้ผู้ศึกษาสนใจการพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อช่วยเพิ่มโอกาสในการติดตามคนหายให้ประชาชนที่ญาติสูญหายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาการนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการติดตามคนหายจากกรณีศึกษาในต่างประเทศ

2.2 เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชัน ชื่อ “อยู่ไหน (U-NAI)” ช่วยในการติดตามคนหายบนอุปกรณ์เคลื่อนที่

3. วิธีการศึกษา

บทความนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการทบทวนวรรณกรรมจากข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นแนวคิดในการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการติดตามคนหาย พบว่าในต่างประเทศมีการพัฒนาเทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการติดตามคนหาย ซึ่งการศึกษานี้หน่วยงานของผู้ศึกษาได้นำแนวคิดจากต่างประเทศมาพัฒนาแอปพลิเคชัน ชื่อ “อยู่ไหน (U-NAI)” สำหรับใช้ในการค้นหาคนหายและพิสูจน์ศพไม่ทราบชื่อหรือศพนิรนาม ให้ประชาชนที่มีคนในครอบครัวสูญหายสามารถเข้าถึงการให้บริการจากภาครัฐได้อย่างสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมในการติดตามคนหาย

4. การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาพบว่า ในต่างประเทศทั้งองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคม ให้ความสำคัญในเรื่องคนหายมาก โดยเฉพาะกรณีเด็กหาย ดังนั้น ในหลายประเทศจึงพัฒนาเทคโนโลยีช่วยในการติดตามคนหายเพื่อเพิ่มโอกาสการรอดชีวิตและลดการสูญเสียให้กับครอบครัวของผู้สูญหาย ดังการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 แนวคิดการพัฒนาแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่

ประกอบด้วยคำว่า “Mobile” และ “Application” ซึ่งคำว่า “Mobile” คือ อุปกรณ์สื่อสารที่ใช้ในการพกพา นอกจากการใช้งานได้ตามพื้นฐานของโทรศัพท์แล้ว ยังสามารถทำงานกับคอมพิวเตอร์ได้ เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่พกพาได้ จึงมีคุณสมบัติเด่นคือ มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา ใช้พลังงานน้อย สำหรับแอปพลิเคชัน (Application) หมายถึง ซอฟต์แวร์ (Software) ที่ใช้เพื่อช่วยในการทำงานของผู้ใช้ โดยแอปพลิเคชันจะต้องมีส่วนติดต่อกับผู้ใช้เพื่อเป็นตัวกลางในการใช้งานต่าง ๆ ดังนั้น “Mobile application” หมายถึง แอปพลิเคชันที่ช่วยให้การทำงานของผู้ใช้บนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่และพกพา เช่น PDA (Personal Digital Assistant) สมาร์ตโฟน (Smart phone) และแท็บเล็ต (Tablet) โดยแอปพลิเคชันเหล่านี้จะทำงานในระบบปฏิบัติการบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Operating System: Mobile OS) (ปิยธิดา ศรีพล, 2564)

การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการติดตามคนหายบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้บริษัทเอกชนเป็นผู้พัฒนา โดยใช้โปรแกรม Mobile application ชื่อ Visual Studio Code บนระบบฐานข้อมูล Oracle และภาษาที่ใช้ในการพัฒนา คือ Flutter เริ่มด้วยการพัฒนาระบบใหม่ โดยแบ่งกระบวนการพัฒนาออกเป็น 5 ระยะ ได้แก่ ระยะการวางแผน (Planning phase) ระยะการวิเคราะห์ (Analysis phase) ระยะการออกแบบ (Design phase) ระยะการสร้างและพัฒนา (Implementation phase) และระยะทดสอบระบบงาน (Commissioning phase)

4.2 แนวคิดหรือทฤษฎีในการออกแบบแอปพลิเคชัน

แอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่แบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามการพัฒนา ได้แก่ 1. Native application คือ แอปพลิเคชันที่ถูกพัฒนามาด้วย Library (ชุดคำสั่ง) หรือ SDK (เครื่องมือสำหรับพัฒนาโปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน) ของระบบปฏิบัติการบนอุปกรณ์เคลื่อนที่นั้น ๆ โดยเฉพาะ อาทิ Android ใช้ Android SDK, iOS ใช้ Objective c, Windows Phone ใช้ C# (เฉลิมพันธ์ ธโนปจัย, 2558)

1) Native application มีข้อดีคือ ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงได้ง่ายจาก Google Play และ App Store รวมถึงสามารถทำงานได้โดยไม่ต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในบางแอปพลิเคชัน หากสถานที่นั้นไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทำให้ใช้งานสะดวก รวมถึงสะดวกในการเปิดใช้กล้องดิจิทัล GPS และรายชื่อผู้ติดต่อในระหว่างที่ใช้งานแอปพลิเคชันได้อีกด้วย แต่มีข้อเสียคือ เมื่อต้องการพัฒนาแอปพลิเคชันให้สามารถใช้งานกับแพลตฟอร์ม (Platform) อื่นได้ จะต้องเริ่มพัฒนาแอปพลิเคชันใหม่ตั้งแต่แรก ทำให้ต้นทุนในการพัฒนาสูงและใช้เวลานาน

2) Hybrid application หรือ Cross-platform application คือ แอปพลิเคชันที่ถูกพัฒนาขึ้นมาให้สามารถทำงานบนระบบปฏิบัติการได้ทุกระบบปฏิบัติการ (Operating System: OS) อาศัยเฟรมเวิร์ก (Framework) ซึ่งจะใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นตัวกลางสำหรับการพัฒนา จากนั้นเฟรมเวิร์กจะทำการแปลงภาษานั้น ๆ ให้แอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้ ซึ่งทุกระบบปฏิบัติการ Hybrid application ถูกออกแบบมาให้รองรับระบบปฏิบัติการได้หลายแพลตฟอร์มในแอปพลิเคชันเดียว จึงมีข้อดีคือ ทำให้ผู้พัฒนาไม่ต้องเสียเวลาในการจัดทำ เพราะเขียนชุดคำสั่งแค่ครั้งเดียวแต่สามารถใช้ได้ทุกแพลตฟอร์มและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

3) Web application คือ แอปพลิเคชันที่ถูกเขียนขึ้นมาเพื่อเป็นเบราว์เซอร์ (Browser) สำหรับการใช้งานเว็บเพจต่าง ๆ ซึ่งถูกปรับแต่งให้แสดงผลเฉพาะส่วนที่จำเป็น เพื่อเป็นการลดทรัพยากรในการประมวลผลของตัวเครื่องสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ต ทำให้สามารถดาวน์โหลดหน้าเว็บไซต์ได้เร็วขึ้น ผู้ใช้งานยังสามารถใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ตและอินทราเน็ตในความเร็วต่ำได้ เว็บแอปพลิเคชัน (Web application) ใช้งานได้ง่าย สะดวกทุกที่ทุกเวลา หากไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ต้องการใช้เว็บเบราว์เซอร์ (Web browser) ก็สามารถใช้แอปพลิเคชันประเภทนี้ได้ รวมถึงมีการอัปเดต แก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และใช้งานได้ทุกแพลตฟอร์ม ข้อเสียคือ การใช้งานแอปพลิเคชันจะต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา และอาจไม่สามารถใช้ทรัพยากรบางอย่างของระบบได้ ทั้งนี้ ข้อดีของการพัฒนาแอปพลิเคชันแบบนี้ก็คือ ใช้เวลาในการพัฒนาได้รวดเร็ว

4.3 แนวคิดการพัฒนาแอปพลิเคชัน

4.3.1 สาธารณรัฐประชาชนจีน

จีนมีประชากรที่อายุมากกว่า 65 ปี มากกว่า 166 ล้านคน จึงเป็นงานที่ท้าทายสำหรับจีนในการจัดการกับปัญหาผู้สูญหาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยทางจิต มีปัญหาด้านความจำ และเป็นโรคสมองเสื่อมจากสาเหตุความสูงวัย ในปี พ.ศ. 2559 รายงานสถาบันจงหมิน ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงมหาดไทยพบว่า มีผู้สูงอายุมากกว่า 1,300 คนหายไปทุกวัน คิดเป็นเกือบ 500,000 คนต่อปี

ดังนั้น หนึ่งในแพลตฟอร์มที่นำเสนอข่าวและข้อมูลของประเทศจีน จึงได้นำเสนอผลิตภัณฑ์หลักของ ByteDance Ltd. ร่วมกับหน่วยงานด้านความมั่นคงสาธารณะ พัฒนาแอปพลิเคชันการให้บริการเกี่ยวกับบุคคลสูญหายที่ชื่อว่า “Toutiao Xunren” ซึ่งเป็นหนึ่งในฟังก์ชัน (Function) ของแอปพลิเคชันข่าว toutiao.com บนโทรศัพท์มือถือ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยติดตามคนหายที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุภายในประเทศ โดยเปิดตัวเพื่อให้บริการด้านคนหายเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ประชาชนสามารถดาวน์โหลด (Download) บริการได้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งแอปพลิเคชันดังกล่าวมีการเผยแพร่การแจ้งเตือนคนหายมามากกว่า 21,000 คน และช่วยให้ผู้สูญหาย จำนวน 3,400 คน สามารถกลับมาพบกับสมาชิกในครอบครัวได้อีกครั้ง (Xinhua, 2017)

ภาพที่ 2 Toutiao Xunren บนแอปพลิเคชันข่าว toutiao.com
ที่มา: GMA (2019)

เนื่องจาก Toutiao Xunren ได้ออกแบบให้มีระบบการแจ้งเตือนแบบข้อความ (Push notification) ไปยังประชาชนในท้องที่เกิดเหตุและพื้นที่ใกล้เคียงภายในรัศมี 5-10 กิโลเมตร โดยระบบจะแสดงหน้าต่างพ็อปอัป (Pop up) บนโทรศัพท์ซึ่งจะปรากฏภาพและลักษณะทางกายภาพของคนหายที่ได้รับความยินยอมจากครอบครัวก่อนการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อขอความช่วยเหลือจากชุมชนในการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับคนหาย โดยเกือบครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุที่ถูกติดตามผ่าน Toutiao Xunren เป็นโรคอัลไซเมอร์ (Alzheimer)

แต่สำหรับการติดตามเด็กหายถือเป็นความท้าทายที่แตกต่างจากคดีอื่น ๆ เนื่องจากเด็กที่ถูกลักพาตัวไปตั้งแต่อายุยังน้อย แทบไม่มีความทรงจำเกี่ยวกับพ่อแม่และบ้านที่อยู่อาศัย มีลักษณะใบหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามอายุที่มากขึ้น ถือเป็นความซับซ้อนและยากในการติดตามเด็กที่หายไป ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้ แอปพลิเคชัน The Chinese Child Missing Prevention Platform (CCMP) ได้พัฒนาซอฟต์แวร์จดจำใบหน้าโดยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ใช้เทคโนโลยีการจดจำใบหน้าข้ามวัยในการค้นหาผู้สูญหาย (Cross-age facial recognition technology) ช่วยให้เด็กที่ถูกลักพาตัวได้กลับไปพบกับครอบครัวอีกครั้ง โดยการนำภาพเด็กที่สูญหายร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ทำนายว่าเด็กคนนั้นหน้าตาเป็นอย่างไรในปัจจุบัน จากนั้นจึงเปรียบเทียบภาพนั้นกับภาพถ่ายในฐานข้อมูล ระบบจะดำเนินการจับคู่กับฐานข้อมูลของเด็กหายที่สงสัยว่าถูกลักพาตัวไป เมื่อระบบทำการจับคู่ได้จะส่งข้อมูลไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจและพ่อแม่เด็กเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง แต่เนื่องจากการแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลไปสู่สาธารณะจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องความเป็นส่วนตัว ดังนั้น ควรจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือครอบครัวก่อนจะเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ (Jing et al., 2020) ความยากในการใช้เทคโนโลยีนี้นอกจากปัจจัยด้านอายุแล้ว การเปลี่ยนแปลงของสีผมและรูปลักษณ์ก็มีผลต่อความถูกต้องสำหรับการใช้เทคโนโลยีนี้ อย่างไรก็ตาม ค่าความแม่นยำถูกต้องยังมากถึงร้อยละ 96 ซึ่งต้องยืนยันความถูกต้องอีกครั้งด้วยการตรวจสารพันธุกรรม หรือดีเอ็นเอ (Deoxyribonucleic acid: DNA) (Feng, 2019)

4.3.2 สหรัฐเม็กซิโก

เม็กซิโกเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดสหรัฐอเมริกา โดยทุกปีจะพบว่ามีจำนวนผู้สูญหายและศพนิรนามไม่ทราบชื่อจำนวนมาก ดังนั้น สำนักงานอัยการสูงสุดแห่งรัฐโซโนรา ซึ่งเป็นรัฐชายแดนในเม็กซิโกได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะช่วยติดตามผู้อพยพที่สูญหายข้ามพรมแดนในแอปพลิเคชันชื่อ IdSonora โดยวัตถุประสงค์ของการพัฒนาแอปพลิเคชันคือ เพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐและครอบครัวผู้สูญหายในท้องถิ่น รวมทั้งระบุซากศพมนุษย์ที่พบ แอปพลิเคชันนี้จะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวที่มีบุคคลสูญหายได้เข้าถึงข้อมูลโดยตรงจากโทรศัพท์มือถือ โดยครอบครัวผู้สูญหายสามารถเข้าไปตรวจสอบของใช้หรือทรัพย์สินติดตัวศพในแอปพลิเคชันที่เชื่อมกับฐานข้อมูลศพนิรนามของสำนักงานแพทย์นิติเวช ซึ่งเมื่อดาวน์โหลดแอปพลิเคชันแล้วจะสามารถค้นหารูปภาพของวัตถุพยาน (เสื้อผ้า เครื่องประดับ กระเป๋า ฯลฯ) และเอกลักษณ์บุคคล (รอยสัก รอยแผลเป็น ฯลฯ) ที่เกี่ยวข้องกับศพที่พบจนสามารถนำไปสู่การระบุตัวตนได้ IdSonora สามารถดาวน์โหลดได้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่ายได้ใน Google Play และ App Store ในเม็กซิโก (Espinoza, 2022)

ภาพที่ 3 แอปพลิเคชัน IdSonora
ที่มา: Franco (2022)

นอกจากนี้ยังมีระบบการแจ้งเตือน Amber and alba protocol alerts ที่จะเป็นเครื่องมือในการช่วยค้นหาเด็กที่สูญหายและถูกลักพาตัว และระบบ AMBER Alert เกิดขึ้นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่สูญหายและถูกลักพาตัว ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) สำนักงานพัฒนาให้ความช่วยเหลือและฝึกอบรมของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา และสำนักปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศและการบังคับใช้กฎหมาย ได้ร่วมมือกับรัฐบาลเม็กซิโกเพื่อเปิดตัวระบบเดียวกันในเม็กซิโก ซึ่งทำให้เป็นประเทศแรกในลาตินอเมริกาที่ใช้ระบบแจ้งเตือน AMBER Alert นับตั้งแต่เริ่มใช้ระบบการแจ้งเตือนนี้ ทำให้สามารถค้นหาตัวเด็กที่สูญหายได้ถึง 966 คน (Department of Justice, Office of Public Affairs, 2022)

4.3.3 มูลนิธิกระจกเงา

ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา เป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีภารกิจด้านหนึ่งในการติดตามคนหาย ซึ่งได้ดำเนินงานร่วมกับ บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พัฒนาแอปพลิเคชันภายใต้แนวคิดที่ว่า “การรอคอยต้องมีวันสิ้นสุด ThaiMissing Application” โดย ThaiMissing เป็นแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเพิ่มประสิทธิภาพติดตามคนหาย โดยมุ่งเน้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส และส่งต่อข้อมูลเพื่อพาคนหายกลับคืนสู่ครอบครัวอย่าง

ปลอดภัย พร้อมทั้งผลักดันให้ปัญหาคนหายไม่ถูกตีค่าเป็นเพียงปัญหาของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของสังคมที่ทุกคนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว แอปพลิเคชันมีฟังก์ชันการใช้งาน ประกอบด้วย 1) “รายการผู้สูญหาย” รายการนี้จะแสดงรายละเอียดพร้อมรูปภาพผู้สูญหาย รวมถึงฟังก์ชันแจ้งเตือนเมื่ออยู่ในบริเวณพื้นที่ที่คนหาย และยังสามารถค้นหาผู้สูญหายโดยใช้คำสำคัญ เลือกเพศหรือช่วงอายุต่าง ๆ 2) “การแจ้งเบาะแส” มี 2 รูปแบบ ได้แก่ การแจ้งเบาะแสทั่วไป กรณีพบผู้ที่น่าสงสัยว่าหายตัวไปจากบ้านตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในรายการผู้สูญหาย และการแจ้งเบาะแสบุคคล โดยเลือกจากรายชื่อที่ปรากฏอยู่ในรายการผู้สูญหายที่ปรากฏในแอปพลิเคชัน 3) “การติดตาม” จะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การติดตามรายบุคคล โดยเลือกจากรายการผู้สูญหายที่มีอยู่ในระบบ และการติดตามในพื้นที่ โดยกรณีที่ผู้ใช้แอปพลิเคชันอยู่ในพื้นที่ที่มีคนหาย สามารถเลือกการติดตามโดยตั้งค่ากำหนดพื้นที่บริเวณดังกล่าว ซึ่งทางมูลนิธิกระจกเงาจะส่งแจ้งเตือนให้แก่ผู้ใช้แอปพลิเคชันพื้นที่นั้นต่อ สำหรับฟังก์ชันสุดท้าย คือ 4) “ข้อมูลเผยแพร่” เป็นการรวบรวมเด็กหายในกรณีต่าง ๆ ที่พบตัวแล้วเพื่องดการส่งต่อข้อมูล ตลอดจนนำเสนอข่าวที่น่าสนใจและเกร็ดความรู้ที่พ่อแม่ควรรู้ก่อนพาลูกออกนอกบ้าน พร้อมคำแนะนำวิธีการป้องกันเด็กถูกลักพาตัว (อังสุมา ศรีดอกคำ, 2558) ในส่วนข้อมูลมีการรวบรวมข้อมูลคนหายลงในระบบฐานข้อมูลแต่ไม่ได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลจะต้องได้รับความยินยอมจากครอบครัวผู้สูญหายก่อนการเผยแพร่ข้อมูล เนื่องจากบางครั้งข้อมูลพฤติกรรมการสูญหายเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวอันอาจส่งผลกระทบต่อผู้สูญหายเมื่อต้องกลับมาใช้ชีวิตในสังคมโดยเฉพาะเด็กหาย

ภาพที่ 4 มูลนิธิกระจกเงาร่วมกับ บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พัฒนา ThaiMissing Application
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา (2558)

นอกจากนี้ยังได้มีการดำเนินงานร่วมกับ บริษัท BBDO กรุงเทพฯ จำกัด นำเทคโนโลยี “Deepfake” ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการปลอมแปลงอัตลักษณ์ของบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ จากการตรวจจับใบหน้าคนของปัญญาประดิษฐ์ แล้วทำการสลับและแทนที่ใบหน้าของคนที่เราเลือก เพื่อมาช่วยในการตามหาคนหาย โดยการเปลี่ยนหน้าผู้ประกาศข่าวเป็นหน้าคนหาย แล้วรายงานข่าวข้อมูลคนหาย ซึ่งจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าสมองของมนุษย์จดจำภาพเคลื่อนไหวได้ดีกว่าภาพนิ่ง จึงทำให้การนำเทคโนโลยี Deepfake มาใช้อาจทำให้พบการแจ้งเบาะแสคนหายเพิ่มมากขึ้น และเพื่อทำให้ข้อมูลคนหายเป็นที่รู้จักมากขึ้นในที่สาธารณะ เป็นการเพิ่มโอกาสในการพบคนหายได้มากขึ้น (BBDO Bangkok, 2021)

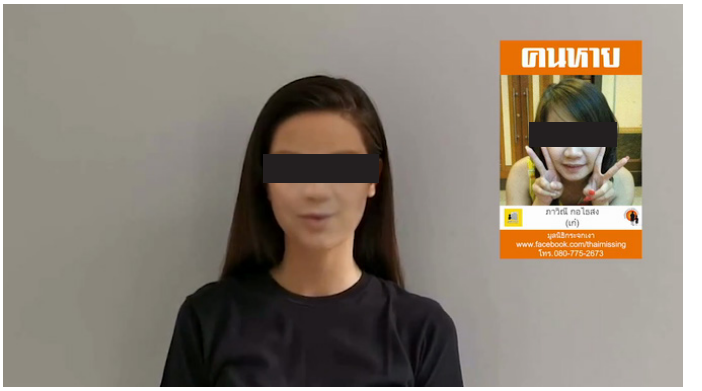

ภาพที่ 5 เทคโนโลยี Deepfake AI
ที่มา: BBDO Bangkok (2021)

4.3.4 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

หนึ่งในภารกิจของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์คือ การให้บริการการรับแจ้งคนหาย การตรวจพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม และปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564, 2564) ได้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม เพื่อให้ทุกหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจด้านคนหาย คนนิรนาม และศพนิรนามนำเข้าข้อมูลในระบบฐานข้อมูล และสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการติดตามคนหาย พิสูจน์ศพนิรนาม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลคนหายและศพนิรนามของประเทศ นอกจากนี้ในส่วนประชาชนสามารถแจ้งคนหายผ่านระบบ ค้นหาข้อมูลคนหายและศพนิรนามได้บนเว็บไซต์ https://www.thaimissing.go.th จะประกอบด้วย การให้บริการ 2 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่ และการให้บริการประชาชน ในส่วนเจ้าหน้าที่ จะต้องมีการลงทะเบียนเข้าใช้งานระบบการรับแจ้งคนหายและศพนิรนาม การค้นหาข้อมูลตามสิทธิ์ที่กำหนดให้

การติดตามคดีของตัวเองและดูสถิติงานได้ สำหรับในส่วนการให้บริการประชาชน ประชาชนสามารถแจ้งคนหายผ่านระบบค้นหาข้อมูลคนหายและศพนิรนามจากรายละเอียด เช่น ชื่อ เพศ ช่วงระหว่างที่สูญหาย หรือการค้นหาจากประกาศหาญาติบนเว็บไซต์ (กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 6 ระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม
ที่มา: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2565)

ภาพแสดงตัวอย่างหน้าระบบซึ่งมีการใช้งาน 2 ส่วน คือ 1) ส่วนเจ้าหน้าที่ คือหน่วยงานต่าง ๆ สามารถเข้าใช้งานและเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้ตามสิทธิ์ 2) ส่วนประชาชนที่จะสามารถแจ้งคนหายผ่านระบบ และสามารถเข้าไปค้นหาภาพและข้อมูลคนหายและศพนิรนามได้ตามสิทธิ์ที่กำหนดเช่นเดียวกัน

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Neubauer et al. (2021) ได้วิจัยเรื่องการใช้แอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อแจ้งเตือนให้อาสาสมัครชุมชนช่วยตามหาคนหายด้วยโรคสมองเสื่อม (Community ASAP) ในแคนาดา วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือเพื่อพัฒนาและประเมินความถูกต้องและความสามารถในการใช้งานของระบบเตือนภัยในชุมชน เนื่องจากผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมที่สูญหายโดยที่ยังติดตามไม่พบจะได้ผลที่ตามมาคือ การบาดเจ็บ การสัมผัสกับอุณหภูมิหนาวเย็น ภาวะขาดน้ำ และการเสียชีวิตหากยังไม่พบตัวภายใน 24 ชั่วโมง โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งต้องเสียชีวิตจากการบาดเจ็บสาหัส ดังนั้นเวลาที่มีการติดตามค้นหาอย่างรวดเร็วจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งช่วยให้ผู้เผชิญเหตุคนแรกสามารถเริ่มการแจ้งเตือนผู้สูญหายที่มีภาวะสมองเสื่อมแก่อาสาสมัครในชุมชนได้ การศึกษามุ่งเน้นและอธิบายกระบวนการพัฒนาระบบเตือนภัยตามชุมชน การวิจัยระบุว่าสมาชิกของชุมชน เช่น เพื่อนบ้านและเจ้าของร้านค้า สามารถเสริมความพยายามในการค้นหาและกู้ภัยได้ด้วยลักษณะการเป็นตาวิเศษ “จับตามอง” ในการเฝ้าระวังบุคคลที่เป็นโรคสมองเสื่อมที่รายงานว่าหายตัวไป โดยสามารถใช้งานได้กับระบบปฏิบัติการ iOS และ Android อาสาสมัครในชุมชนจะได้รับการแจ้งเตือนตามการตั้งค่าทางภูมิศาสตร์ และสามารถเลือกรัศมีสำหรับสถานที่เฉพาะได้ 5 ระยะ ตั้งแต่ 1, 3, 6, 12 และ 25 กิโลเมตร การออกแบบแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) นำร่องบนเว็บไซต์ด้านความถูกต้องและการใช้งาน 2) ประเมินความถูกต้องและการใช้งานของระบบบนเว็บไซต์

3) ประเมินความถูกต้องและการใช้งานของแอปพลิเคชันมือถือ โดยรวมแล้ว ผลลัพธ์จากการศึกษานี้เป็นไปในเชิงบวก ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถเห็นตัวเองเป็นอาสาสมัครชุมชน หลายคนคิดว่าแอปพลิเคชันนี้ใช้งานง่ายและผู้เข้าร่วม เช่น องค์กรตำรวจเชื่อว่า การมี “สายตาในชุมชน” มากขึ้น อาจช่วยลดเวลาและทรัพยากรที่จำเป็นจากบริการของตำรวจได้ แต่สำหรับในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลแก่อาสาสมัคร ผู้เข้าร่วมบางคนแสดงความกังวลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูญหายที่เป็นโรคสมองเสื่อมแก่อาสาสมัครที่ลงทะเบียน ซึ่งอาจทำให้บุคคลที่เปราะบางตกอยู่ในอันตราย ผู้เข้าร่วมเหล่านี้ระบุว่าลักษณะของข้อมูลที่จะเปิดเผยจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ

Ansari et al. (2020) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการ Android ชื่อ “Missing Person” ในการติดตามคนหายโดยใช้ระบบจดจำใบหน้า แอปพลิเคชันนี้ถูกใช้งานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลทั่วไปซึ่งสามารถจับคู่ใบหน้าได้โดยอัตโนมัติภายในระยะเวลาสั้น เนื่องจากแพลตฟอร์ม Android สร้างขึ้นสำหรับการใช้งานบนโทรศัพท์มือถือ การใช้ระบบจดจำใบหน้าโดยการบันทึกตำแหน่งบนใบหน้าแล้วจับคู่ตำแหน่งเหล่านี้กับตำแหน่งบนใบหน้าของผู้ที่ถูกค้นหาในฐานข้อมูล หากคะแนนตรงกันอย่างน้อยร้อยละ 70-75 ก็จะถือว่าตรงกัน แอปพลิเคชันจะมี 3 ส่วนคือ ผู้ใช้ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้ดูแลระบบ ฐานข้อมูลจะมีการอัปเดตข้อมูลโดยอัตโนมัติและลบข้อมูลคดีที่พบคนหายแล้ว ระบบที่นำเสนอช่วยในการค้นหาผู้สูญหายในระยะเวลาสั้น การใช้งานง่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย แอปพลิเคชันนี้ถูกพัฒนาขึ้นมาให้มีประสิทธิภาพมากกว่าแอปพลิเคชันอื่น ๆ ที่ใช้งานอยู่ทั่วไปที่ทำได้เพียงการรับแจ้งและการค้นหาคนหาย ซึ่งในระบบดังกล่าวยังไม่มีในส่วนการนำระบบการจับคู่ใบหน้าโดยอัตโนมัติมาใช้ และจะมีการพัฒนาเพิ่มในส่วนระบบการแจ้งเตือนเมื่อพบข้อมูลที่ตรงกัน

สุธิตา หมายเจริญ และ พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์ (2561) ได้วิจัยเรื่องการสื่อสารกับสังคมเพื่อการสร้างเครือข่ายติดตามคนหายผ่านเฟซบุ๊กของศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการสื่อสารกับสังคมเพื่อสร้างเครือข่ายติดตามคนหายและผลของการสื่อสารกับสังคมเพื่อสร้างเครือข่ายผ่านเฟซบุ๊กของ “ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา” ซึ่งเมื่อเครือข่ายได้รับรู้ข่าวสารหรือข่าวความต้องการในการช่วยเหลือ เครือข่ายจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้อ่าน ผู้ติดตาม มาเป็นเหมือนอาสาสมัครที่คอยช่วยเหลือมูลนิธิกระจกเงา ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็น “เครือข่ายติดตามคนหายภาคประชาชน” เนื่องจากอาสาสมัครกลุ่มนี้ยินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและวางบทบาทตัวเองเข้ามาอยู่ในภารกิจเดียวกันกับมูลนิธิกระจกเงา สาเหตุที่นำตัวเองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามคนหาย เพราะมองว่าเป็นเรื่องร่วมกันของสังคมจึงอาสาเข้ามาช่วยในสิ่งที่พวกเขาจะพอช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นพฤติกรรมการรับรู้ในประเด็นการติดตามคนหายให้กับกลุ่มสมาชิกผู้ติดตาม ซึ่งการกระตุ้นด้วยการส่งข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้สังคมยังคงตื่นตัวและรับรู้ได้ว่าในสังคมกำลังมีคนหายตัวไป และพวกเขาสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยตามหา อีกทั้งยังมีผลต่อการสร้างจิตสำนึกสาธารณะในการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคมกับสมาชิกผู้ติดตาม เพราะหลังจากการสื่อสารกับสังคมของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเฟซบุ๊กในประเด็นต่าง ๆ ก็จะได้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิกผู้ติดตาม ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ยังไม่มีช่องทางการสื่อสารผ่านเฟซบุ๊ก จึงดูเหมือนว่าการติดตามคนหายเป็นเรื่องของคนในครอบครัวเล็ก ๆ ที่ต้องแบกรับความรู้สึกเอง

5. ผลการศึกษา

จากการศึกษาการแก้ไขปัญหาคนหายในอดีตที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่ปัญหาจะได้รับการแก้ที่ปลายเหตุ เมื่อเกิดเหตุการณ์คนหาย จึงไปแจ้งความกับตำรวจ ลงบันทึกประจำวัน โดยเก็บข้อมูลเป็นเอกสาร ไม่มีการทำฐานข้อมูลออนไลน์และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานีตำรวจต่าง ๆ เพื่อรองรับการสืบค้นหาคนหาย เช่น เมื่อคนหนึ่งหายตัวไปจากเมือง ก. แต่โทรแจ้งขอความช่วยเหลือที่เมือง ข. ตำรวจของทั้งสองพื้นที่ต่างบอกว่าเป็นความรับผิดชอบในพื้นที่ของอีกฝ่าย ซึ่งตำรวจไทยมีภาระความรับผิดชอบมากมาย ตั้งแต่คดีลักขโมย ควบคุมการจราจร ปราบปรามยาเสพติด ไปจนถึงการสืบสวนคดีฆาตกรรม ส่งผลให้ปัญหาคนหายกลายเป็นปัญหาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสำคัญน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ส่วนมากรายงานเรื่องคนหายจึงมักถูกรายงานในสมุดบันทึกประจำวัน โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ออกไปตรวจสถานที่เกิดเหตุหรือสืบสวนต่อ แต่จะส่งโทรสารรูปถ่ายของคนหายไปยังสถานีตำรวจท้องที่อื่นที่ใกล้เคียงเท่านั้น ซึ่งรูปภาพที่ไม่ชัดเจนและเลือนลางจึงทำให้กรณีคนหายจบลงแค่ตรงนั้น นอกจากนี้ ยังไม่มีการถอดบทเรียนหรือกรณีศึกษา ทำให้เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับคดีคนหาย โดยมักเข้าใจว่าเด็กที่สูญหายไปส่วนใหญ่เป็นเหยื่อของแก๊งรถตู้ที่ลักพาตัวไปตัดแขนขาและบังคับให้เป็นขอทาน ทั้งที่จริงแล้วเด็กกว่าร้อยละ 80 หายตัวไปด้วยความสมัครใจ ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นเด็กที่หายโดย “อาชญากร” ซึ่งส่วนใหญ่ถูกลักพาตัวโดยบุคคลใกล้ชิด เช่น คนในครอบครัวหรือเพื่อนของสมาชิกในครอบครัวของเด็ก และมักถูกกักขังอยู่ใกล้ ๆ ที่พักอาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อล่วงละเมิดทางเพศหรือบังคับใช้แรงงาน ดังนั้น ปัญหาคนหายจึงเป็นต้นเหตุเชื่อมโยงกับปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น อาชญากรรม การค้ามนุษย์ การล่วงละเมิดทางเพศ การฆาตกรรม และปัญหาร้ายแรงอื่น ๆ อีกมากมาย (ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา, 2560)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลชื่อ ระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม ให้ทุกหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำเข้าข้อมูลและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในระบบร่วมกัน แต่พบว่า ระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามที่ถูกพัฒนาขึ้นมาพบว่ายังไม่สามารถตอบโจทย์ในด้านการให้บริการประชาชนที่ต้องการติดตามค้นหาคนหายอย่างสะดวกและรวดเร็ว ประกอบกับจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามคนหายในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จพบว่า มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้อยู่ในรูปแบบแอปพลิเคชัน รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามคนหาย เนื่องจากโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นที่นิยมแพร่หลาย มีประสิทธิภาพสูง มีขนาดเล็กกะทัดรัด สะดวกในการพกพา ทั้งยังสามารถถ่ายภาพและเป็นอุปกรณ์ระบุตำแหน่ง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จึงได้พัฒนาแอปพลิเคชันขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สามารถอำนวยความสะดวกรวดเร็วให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่ใช้งาน ซึ่งแอปพลิเคชันได้เปิดให้บริการเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ในชื่อแอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)”

การทำงานของแอปพลิเคชันสามารถเชื่อมโยง รับ และส่งข้อมูลกับระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สามารถใช้งานได้กับระบบปฏิบัติการ Android และ iOS ในส่วนของการพัฒนาระบบ ได้ดำเนินการจัดจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการจากการเก็บความต้องการจากผู้ใช้งานระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และผู้ใช้งานจากหน่วยงานรัฐที่ใช้งานระบบฐานข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดฟังก์ชันการทำงานดังนี้

1) ระบบการลงทะเบียน (Register) ผู้ใช้งานทั้งคนไทยและชาวต่างชาติสามารถดึงข้อมูลจากบัตรประจำตัวประชาชนลงในแบบฟอร์มผู้ใช้งาน

2) ระบบการตรวจสอบและยืนยันการเข้าใช้งานในระบบ (Login verify) โดยสามารถยืนยันข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อดึงรายละเอียดข้อมูลผู้ใช้งานจากระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

3) ระบบการเก็บล็อก (Log) การใช้งาน โดยจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้งาน รายละเอียดการดำเนินการ วันและเวลาที่ดำเนินการ

4) ระบบสืบค้นข้อมูล สามารถสืบค้นข้อมูลคนหายและศพนิรนามทั้งข้อมูลเบื้องต้นและแบบละเอียดได้ โดยการเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ https://www.thaimissing.go.th

5) ระบบแจ้งคนหายและศพนิรนาม สามารถแนบไฟล์ข้อมูลภาพถ่าย ส่งต่อแบ่งปันข้อมูลและภาพผ่านสื่อออนไลน์อื่น ๆ ในรูปแบบการประชาสัมพันธ์การติดตามคนหายและเพื่อการพิสูจน์ศพนิรนาม

6) ระบบการติดตามสถานะ ความคืบหน้าของคดี รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล โดยการดึงข้อมูลมาจากระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

7) มีระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ (Automatic alert) สามารถแจ้งเตือนผู้ใช้งานอัตโนมัติ เมื่อมีการแจ้งคนหายในแอปพลิเคชัน โดยแจ้งเตือนผู้ใช้งานในรัศมีที่ผู้ใช้งานกำหนดเพื่อช่วยในการติดตามคนหาย

แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” สามารถดาวน์โหลดเพื่อใช้งานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ฟรี) ได้ที่ Google Play และ App Store ซึ่งจะเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถแจ้งคนหายและค้นหาคนหายได้ด้วยตนเองจากข้อมูลในระบบได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนผู้ใช้งานระบบเครือข่าย เจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชนสามารถช่วยเป็นหูเป็นตาในการติดตามคนหาย มีระบบแจ้งเตือนในพื้นที่รัศมีการค้นหาได้ถึง 50 กิโลเมตร และสามารถแจ้งเบาะแสผ่านระบบได้ ซึ่งยิ่งจำนวนเครือข่ายมาก ก็จะยิ่งสร้างโอกาสติดตามคนหายมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมียอดดาวน์โหลดในระบบปฏิบัติการ Android จำนวน 2,060 ครั้ง และระบบปฏิบัติการ iOS จำนวน 909 ครั้ง รวมจำนวนดาวน์โหลดในระบบปฏิบัติการทั้งสิ้น 2,969 ครั้ง

ภาพที่ 7 แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)”

ที่มา: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2565)

สำหรับการใช้แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” สามารถแก้ไขปัญหาคนหายได้ คือ 1) การค้นหาคนหายได้ด้วยตนเอง จากการที่ข้อมูลในแอปพลิเคชันที่เชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลกลาง ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทันทีว่ามีภาพและข้อมูลของคนหายหรือไม่ 2) สามารถแจ้งคนหายได้ด้วยตนเองผ่านแอปพลิเคชัน ทำให้สะดวกรวดเร็วในการติดตามคนหาย เพราะเมื่อมีการแจ้งคนหายแล้ว เจ้าหน้าที่จะสามารถดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในระบบได้ทันที 3) การแบ่งปันภาพและข้อมูลของคนหายไปยังสื่อสังคมได้ด้วยตนเอง เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ออกแบบมาให้สามารถจัดทำข้อมูลและภาพคนหายในลักษณะโปสเตอร์ (Poster) เพื่อให้ครอบครัวคนหายสามารถแบ่งปันภาพและข้อมูลไปยังสื่อสังคมอื่น ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) นอกจากนี้ครอบครัวคนหายสามารถติดตามสถานะคดีของตนเองได้ตลอดเวลาว่าอยู่ในขั้นตอนกระบวนการใด ทำให้ได้ทราบความคืบหน้าของคดีได้

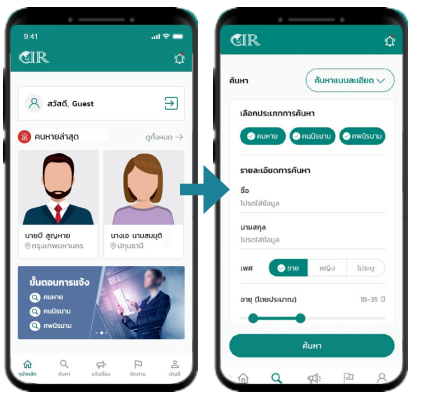

ภาพที่ 8 การค้นหาข้อมูลคนหาย

ที่มา: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2565)

ภาพแสดงการค้นหาข้อมูลคนหายเบื้องต้นจากเมนูการค้นหา เลือกประเภทการค้นหาคือ คนหาย ในส่วนรายละเอียดการค้นหาให้ใส่ชื่อ นามสกุล เพศ อายุโดยประมาณ จากนั้นกดปุ่มค้นหา ถ้าระบบมีการแจ้งคนหายจะมีข้อมูลคนหายแสดงขึ้นมาบนหน้าจอ

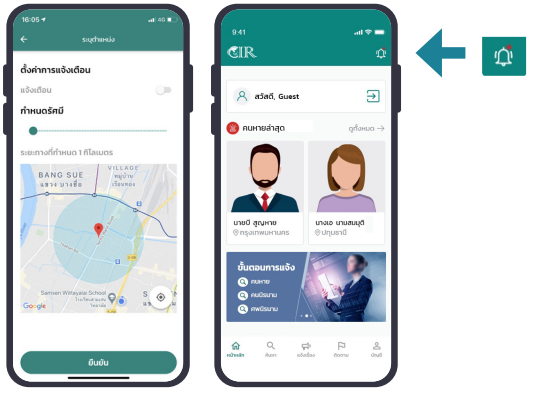

ภาพที่ 9 การช่วยเหลือติดตามคนหาย

ที่มา: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2565)

นอกจากนี้แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” ยังมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน ในการช่วยกันติดตามคนหาย จึงได้พัฒนาให้มีระบบการแจ้งเตือนเพื่อช่วยในการค้นหาคนหายภายในพื้นที่รัศมีการค้นหา 50 กิโลเมตร และประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสผ่านระบบได้ ซึ่งจำนวนเครือข่ายยิ่งมาก ยิ่งสร้างโอกาสติดตามคนหายมากขึ้น

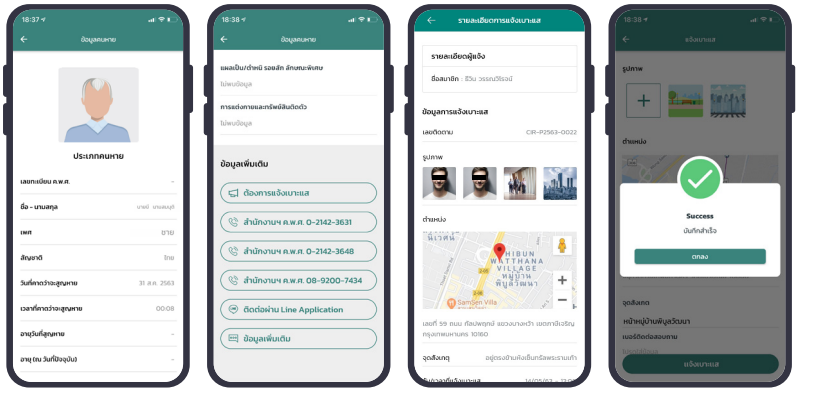

ภาพที่ 10 การแจ้งเบาะแสคนหาย

ที่มา: กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (2565)

ที่ผ่านมามีการแจ้งคนหายผ่านทางแอปพลิเคชันมาแล้วทั้งสิ้น 42 ราย ปิดการดำเนินการได้ 18 ราย และอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวน 24 ราย (ข้อมูลจากกองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม ณ วันที่ 10 ส.ค. 2565)

6. บทสรุป

การศึกษาแนวคิดการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการค้นหาคนหายและพิสูจน์ศพนิรนามในต่างประเทศที่หลายประเทศมีผู้สูญหายจำนวนมาก ทั้งวัยเด็ก วัยทำงาน และผู้สูงวัย พบว่า การใช้แอปพลิเคชันในการติดตามคนหายเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่จะช่วยสนับสนุนให้การติดตามคนหายมีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการสูญหายถาวรและเสียชีวิต รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชน สังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามคนหาย ดังนั้น การใช้แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” เพื่อช่วยในการติดตามคนหายบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ จึงเป็นหนึ่งในการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนการติดตามคนหาย ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐได้อย่างสะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนของประเทศ ยิ่งการค้นหานี้เกิดขึ้นได้รวดเร็วเท่าไร โอกาสการพบคนหายก็ยิ่งมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังเพิ่มโอกาสในการพิสูจน์ศพนิรนามได้มากขึ้น อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม โดยสามารถเชื่อมโยง รับ และส่งข้อมูลกับระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามได้ แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” จึงถูกพัฒนาขึ้นมาบนระบบปฏิบัติการ Android และ iOS เป็นการให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีฟังก์ชันรองรับการทำงานหลากหลาย เช่น การแจ้งคนหาย การค้นหาคนหายได้ด้วยตนเองจากข้อมูลที่เชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูล การแบ่งปันภาพและข้อมูลของคนหายไปยังสื่อสังคมได้ด้วยตนเองในลักษณะภาพกราฟิกเพื่อขยายการค้นหาคนหายให้มีพื้นที่กว้างออกไปมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการติดตามความคืบหน้าในคดีของตนเองได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมในรูปแบบเครือข่าย การติดตามคนหายสามารถแจ้งเบาะแสและมีระบบแจ้งเตือนในพื้นที่โดยมีรัศมีการค้นหาถึง 50 กิโลเมตร เพื่อเพิ่มโอกาสการติดตามคนหายและพิสูจน์ศพนิรนามได้มากยิ่งขึ้น

7. การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาการใช้แอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการติดตามคนหายบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ กรณีศึกษาแอปพลิเคชัน “อยู่ไหน” โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการค้นหาคนหายและพิสูจน์ศพนิรนาม ซึ่งประเทศไทยได้มีการพัฒนาแอปพลิเคชันชื่อ “อยู่ไหน (U-NAI)” เป็นเครื่องมือที่ภาครัฐพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยให้ครอบครัวคนหายสามารถเข้าถึงการให้บริการจากภาครัฐได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมในการติดตามคนหาย แต่การนำแอปพลิเคชันเข้ามาช่วยในการค้นหาติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม แม้ว่าจะมีความสะดวกรวดเร็วก็ตามแต่ก็พบว่า จำนวนการใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันยังมีปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการแจ้งคนหายผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น การแจ้งโดยตรงที่สถานีตำรวจ การแจ้งคนหายผ่านระบบฐานข้อมูลฯ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกประกอบกับการแจ้งคนหายมีหลายหน่วยงาน และข้อมูลยังไม่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน จึงจะต้องมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ประชาชนทราบถึงการให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน สำหรับข้อพึงระวังในการใช้งานอาทิ การเผยแพร่ข้อมูลประเภทข้อมูลที่มีความเปราะบาง ข้อมูลส่วนบุคคลกรณีเด็กหาย เช่น ภาพถ่าย นามสกุล

พฤติการณ์ของการสูญหายในกรณีการหนีออกจากบ้านหรือถูกล่อลวง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวกับผลกระทบเรื่องการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความเป็นอยู่โดยรวมของเด็ก เมื่อเด็กกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมและชุมชน หรือกรณีศพนิรนามที่มีการเผยแพร่ภาพศพ ซึ่งเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าศพนั้นเป็นใคร ภาพศพที่เผยแพร่ออกไปอาจจะกระทบกระเทือนความรู้สึกของครอบครัว ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่พึงระวัง โดยผู้พัฒนาแอปพลิเคชันต้องศึกษาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบสิทธิและเสรีภาพของครอบครัวและเจ้าของข้อมูล ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล เช่น บริษัท ห้างร้าน มูลนิธิ สมาคม หน่วยงาน องค์กร ร้านค้า หรืออื่นใดก็ตาม หากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไว้ หรือมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ หรือนำไปเปิดเผยไม่ว่าจะวัตถุประสงค์ใดก็ตาม จำเป็นต้องได้รับ “คำยินยอม (Consent)” จากเจ้าของข้อมูลด้วย เว้นแต่จะเป็นไปตามข้อยกเว้นที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ โดยหนึ่งในข้อยกเว้น คือ เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล หรือจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ และการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐ (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, 2562) ซึ่งทำให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลคนหายและข้อมูลศพนิรนามได้เพื่อประโยชน์ในการติดตามคนหายหรือพิสูจน์ศพนิรนาม

นอกจากนี้ยังพบว่า โอกาสการพบคนหายขึ้นอยู่กับข้อมูลที่รวบรวมอยู่ในระบบฐานข้อมูล จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา พบว่า มีระบบการรายงานคนหายแบบรวมศูนย์ ประกอบกับมีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านคนหายโดยเฉพาะ จึงสามารถรวบรวมข้อมูลคนหายเป็นศูนย์กลางข้อมูล ทำให้การติดตามคนหายมีโอกาสพบตัวมากขึ้น แต่สำหรับประเทศไทยเนื่องจากมีการรับแจ้งคนหายจากหลายหน่วยงาน แม้ว่าจะมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 วัตถุประสงค์ของการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ บูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ มีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลคนหายและศพนิรนามในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามคนหาย รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำเข้าข้อมูลคนหายและศพนิรนามได้ อย่างไรก็ตามพบว่า การนำเข้าข้อมูลในระบบยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้คนหายและศพนิรนามยังมีจำนวนไม่ตรงตามข้อมูลที่แท้จริง จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานของแอปพลิเคชัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษา

ปัจจุบันการนำเข้าข้อมูลในระบบฐานข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้การนำข้อมูลไปใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ระบบฐานข้อมูลมีข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานของแอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)”

เพื่อประโยชน์ในการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนามต่อไป โดยใช้เวทีคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ซึ่งคณะกรรมการมีทั้งจากภาครัฐและภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทดลองใช้งานแอปพลิเคชัน เพื่อขอคำแนะนำและร่วมออกแบบแอปพลิเคชัน โดยปรับให้แอปพลิเคชันมีหน้าจอเมนูที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ในระดับที่แตกต่างกัน มีขอบเขตของการเผยแพร่ข้อมูลของผู้สูญหายที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย มีช่องทางการติดต่อกลับ สามารถคัดกรองข้อมูลความถูกต้องในการรับแจ้งผู้สูญหาย เป็นต้น ตลอดจนการต่อยอดทำวิจัยการติดตามคนหายจากการใช้แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” โดยทำการศึกษาในพื้นที่ที่มีการแจ้งคนหายในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภูมิภาค เป็นต้น เพื่อทราบถึงการใช้งานในภาคสนาม การได้ลงพื้นที่จริง ซึ่งจะทำให้ทราบถึงสิ่งที่ควรปรับปรุงและพัฒนาต่อยอด นอกจากนี้ เพื่อให้แอปพลิเคชันสามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุด สอดรับกับสถานการณ์ของประเทศไทยที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยควรพัฒนาต่อยอดให้มีระบบจดจำใบหน้า สามารถจับคู่ใบหน้าได้โดยอัตโนมัติ และเพิ่มระบบการแจ้งเตือนเมื่อพบข้อมูลที่ตรงกัน เพื่อให้การค้นหาผู้สูญหายสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับกิจการสื่อสาร

8.2.1 จากปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการให้บริการแอปพลิเคชัน ทำให้สถิติการใช้งานยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับการแจ้งสูญหายในช่องทางอื่น ๆ ซึ่งสำนักงาน กสทช. มีภารกิจหนึ่งในด้านการกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่สามารถช่วยสนับสนุนในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชัน “อยู่ไหน (U-NAI)” ให้ประชาชนทุกภูมิภาคสามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันเพื่อเข้ารับบริการดังกล่าวจากภาครัฐได้

8.2.2 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามเสนอแนวทางต่อที่ประชุมคณะกรรมการให้มีการรวบรวมข้อมูลคนหายและศพนิรนาม เพื่อนำไปสู่ศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลคนหายและศพนิรนามเหมือนในหลาย ๆ ประเทศ หรือเพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการในแต่ละภาคส่วนยิ่งขึ้น

รายการเอกสารอ้างอิง

กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. (ม.ป.ป.). *CIR.* https://www.thaimissing.go.th

กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. (2565). *สถิติคนหายและศพนิรนาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2564.* (ม.ป.ท.).

เฉลิมพันธ์ ธโนปจัย. (2558). *การออกแบบแอปพลิเคชั่นเพื่อแนะนำการบริโภคผลไม้ไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/id/4f5229fe-c841-49de-871a-07cfb4bb3df8/MA_%E0%B9%80%E0%B8%89%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C_%E0%B8%98%E0%B9%82%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2.pdf?attempt=3

ปิยธิดา ศรีพล. (2564). การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER, 7*(1), 130-142. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/248571

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562. (2562, 27 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 136 ตอนพิเศษ 69 ก. หน้า 52-95.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564. (2564, 27 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 138 ตอนพิเศษ 89 ง. หน้า 1-5.

ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา. (2558). *สามารถโหลดแอพพลิเคชั่น ThaiMissing เพื่อช่วยตามหาคนหายได้แล้ววันนี้* [แนบรูปภาพ] [อัปเดตสถานะ]. Facebook. https://m.facebook.com/Thaimissing/photos/a.1124533067559939/1043779012302012/

ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา. (2560, 12 กรกฎาคม). *วิธีแก้ปัญหา 'คนหาย' ที่ดีที่สุด คือ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม.* School of Changemakers (SoC). https://www.schoolofchangemakers.com/knowledge/15749/

สุธิตา หมายเจริญ และพิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์. (2561). *การสื่อสารกับสังคมเพื่อการสร้างเครือข่ายติดตามคนหายผ่านเฟซบุ๊ก ของศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. https://grad.dpu.ac.th/upload/content/files/%E0%B8%9B%E0%B8%B5%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%207%20%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%201/7-83.pdf

อังสุมา ศรีดอกคำ. (2558, 18 พฤษภาคม). *แอพ'ThaiMissing'ตามคนหายเติมความหวังของผู้รอคอย.* คมชัดลึก. https://www.komchadluek.net/scoop/206447

Ansari, A., Singh, A., Sagar, A., & Komal. (2020). Android based Application – Missing Person. *International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET), 7*(3), 5143-5149. https://www.irjet.net/archives/V7/i3/IRJET-V7I31031.pdf

BBDO Bangkok. (2021). *Behind the Work: Using AI Technology to Help Find Missing People.* Little Black Book. https://www.lbbonline.com/news/behind-the-work-using-ai-technology-to-help-find-missing-people

Department of Justice Office of Public Affairs. (2022, May 20). *Mexico State Amber AlertCoordinators Collaborate to Enhance Efforts In Recovering Missing And Abducted Children In Mexico.* https://www.justice.gov/opa/pr/mexico-state-amber-alert-coordinators-collaborate-enhance-efforts-recovering-missing-and

Espinoza, G. Y. (2022, May 19). *Government in Sonora launches app to find missing people, identify remains.* 12NEWS. https://www.12news.com/article/news/regional/the-border/sonora-launches-app-to-find-missing-people-identify-remains-id-sonora-mexico/75-b7c73d9b-db09-4b6e-9ab3-3cf450c178b7

Feng, D. (2019, October 8). *Cross-age face recognition tech used to find missing child.* Global Times. https://www.globaltimes.cn/content/1166268.shtml

Franco, D. (2022, May 23). *IDSonora: Una App para búsquedas e identificaciones forenses De personas desaparecidas.* Zona Docs | Periodismo en resistencia. https://www.zonadocs.mx/2022/05/23/idsonora-una-app-para-busquedas-e-identificaciones-forenses-de-personas-desaparecidas/

GMA. (2019, 25 June). *Toutiao – China's most popular News App that you can't Ignore.* Marketing to China. https://marketingtochina.com/toutiao-chinas-most-popular-news-app-that-you-cant-ignore/

Jing, Y., Margain, O., & Gupta, A. (2020, June 17). *App developers help find missing personsthrough crowdsourcing.* China Global Television Network. https://news.cgtn.com/news/2020-06-17/App-developers-help-find-missing-persons-through-crowdsourcing--RopozAARAQ/index.html

Neubauer, N., Daum, C., & Cruz, M. A. (2021). Mobile alert app to engage community volunteersto help locate missing persons with dementia. *PLoS One, 16*(7), 1-14. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8289012/

Xinhua. (2017, October 10). *Missing persons technology helps locate China's elderly.* China Story. https://www.chinastory.cn/ywdbk/chinastory/wap/en/detail/20190627/1012700000042741561602982350618310_1.html